

FILOZOFIE

Cînd își ia zborul pasărea interpretării?

Nicolae Râmbu
Valoarea sentimentului
și sentimentul valorii
Editura Grinta, 2010

Este savuros să urmărești jocul conceptual subtil sub care își ascund unitatea meditației cele șase eseuri în cea mai recentă carte a profesorului Nicolae Râmbu. Intitulată parcă printr-un voit gest de camuflare (*Valoarea sentimentului și sentimentul valorii*), cartea profesorului Râmbu conține de fapt un tur de forță în cercetarea filozofiei valorilor. Faptul nu este vizibil la prima lectură, deoarece volumul cade în genul de scrieri ale filozofilor care, în clipele lor de răgaz, dau iama în literatură și o judecă după grilele lor, oferind uneori surprize care îi descumpănesc pe profesioniștii ei și produc veritabile siaje în urma cărora se poate glosa și orienta o nouă critică. Filozoful străbate cu ușurință și cu viteza unor concluzii tranșante tema risului care dezvărește iluzia și voința de a crea o lume a propriilor valori la Don Quijote, caută secretul lui Casanova în filozofia sa practică și în epicureismul aparte al marelui modern (oferind, poate, o replică armonioasă și tacită romanului dedicat aceluiași Casanova de Andrei Codrescu), meditează la sinucidere în marginea istoriei tînărului Werther, construiește conceptul de *Bildungsroman* urmărindu-l pe Wilhelm Meister și încheie cu un lung eseu asupra barbariei interpretării, ajungînd pînă la a evalua boala lui Nietzsche drept descoperirea acelui orizont al subiectivității care poate fi cu adevărat izvor al spiritului, pentru că orice valoare dată a fost topită și regîndită în sănătatea efervescenței interioare a bolii vizibile.

E dreptul cititorului să gîndească aceste studii împreună, dacă autorul lor s-a decis să le pu-

nă la un loc. Și toate par, într-adevăr, să se așeze după o idee clară: anume că filozofia valorilor își are punctul ei de greutate în hermeneutică și că proba de foc a hermeneuticii este capacitatea ei de a naște valori ferme.

Așa, Don Quijote are viață cît timp universul lui este zugrăvit de sine însuși în valorile venite din interpretarea pe care a dat-o el unei lumi ce prea puțin își mai merită numele de „realitate“. Deriziunea lumii sale e începutul (literal!) al morții sale, iar „revrăjirea“ universului său ne rămîne ca o nostalgie dublată de lecția fundamentării hermeneutice a filozofiei valorilor. La fel par să stea lucrurile cu Casanova, al cărui succes pare să vină din filozofia sa simplă: fericirea nu înseamnă posesia bunului dorit, care s-ar oferi obiectiv ca un universal întrupat și repetitiv, ci este actul unic al deschiderii unui izvor interior ce colorează întreaga lume în imaginile seducătorului pentru a da valorii libertatea să se ofere de la sine în jocul seducției care devine, e de la sine înțeles, hermeneutică și axiologie. Accentul aceleiași teme devine dramatic și tensionat odată cu tînărul Werther: cioranian, lectura e o „sinucidere amînată“ pentru că bunul cititor nu este altul decît cel ce a înțeles că lumea valorilor există dacă e abolită și recreată, se înalță dacă e dărîmată și încolțește dacă e arsă de propriile forțe generatoare.

E mult romantism în tema unității acestor eseuri, unul filtrat de interpretarea lui Nietzsche și înțelegerea bolii lui ca motor al spiritului, dar și ca motor al unei lumi care, în secolul următor, a dat de pămînt cu filozofia clasică a valorilor și le-a lăsat pe acestea să renască, confirmîndu-l astfel pe autorul nostru, ori de cîte ori forța subiectivă a unei gîndiri de oriunde a izbutit să le determine nașterea. Or, ce este această forță? De ce nu este ea simpla voie a întîmplării și, în fond, anarhia însăși? Pentru că, sugerează tot autorul, hermeneutica adevărată are loc acolo unde ea poate fi sursă subiectivă a valorii, ghicindu-și singură regula pentru a nu fi interpretare abuzivă, dacă e drept că împotriva acesteia din urmă s-ar fi născut ea, asemenea logicii contra excesului sofistic al limbajului.

Alexander Baumgarten

16 lei